

Poczucie wpływu na sprawy publiczne

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 20 stycznia 2020 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

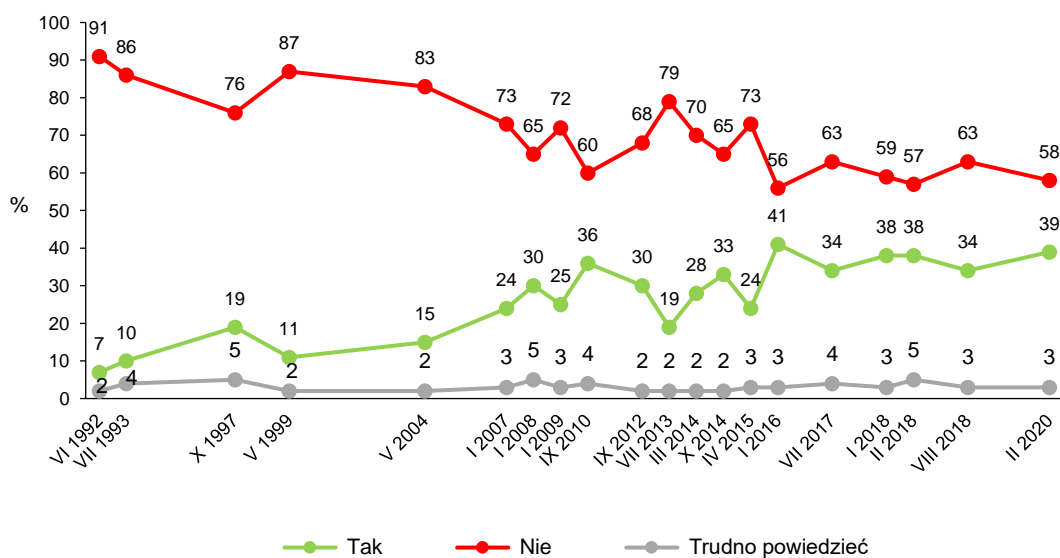
Poczucie podmiotowości obywateli i sprawczości w sferze publicznej jest jednym z kluczowych aspektów kształtujących funkcjonowanie społeczeństwa obywatelskiego i demokracji. Czy Polacy mają poczucie wpływu na sprawy kraju i miejscowości, w której mieszkają? Zapytaliśmy o to w ostatnim sondażu¹.

WPŁYW NA SPRAWY KRAJU

Przeważająca część Polaków – blisko trzy piąte (58%) – uważa, że ludzie tacy jak oni nie mają obecnie wpływu na sprawy kraju, natomiast dwie piąte (39%) sądzi, że mają. Od poprzedniego pomiaru z sierpnia 2018 roku odsetek wyrażających przekonanie o wpływie obywateli na politykę nieco wzrósł (o 5 punktów procentowych i o tyle również zmniejszył się odsetek będących przeciwnego zdania) i – patrząc z dłuższej perspektywy – jest jednym z najwyższych, odkąd o to pytamy, czyli od roku 1992.

CBOS

RYS. 1. Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (357) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 6–16 lutego 2020 roku na liczącej 958 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Przekonani o wpływie zwykłych ludzi na sprawy kraju przeważają wśród najmłodszych respondentów i najbardziej zaangażowanych w praktyki religijne (uczestniczących w nich kilka razy w tygodniu). Częściej niż przeciętnie uważają tak również badani o poglądach prawicowych, mający wyższe wykształcenie, uzyskujący najwyższe dochody *per capita* (2500 zł i więcej), zadowoleni ze swojej sytuacji materialnej. Z kolei o braku wpływu częściej niż przeciętnie mówią osoby znajdujące się w średniej i – szczególnie – złej sytuacji materialnej, starsi ankietowani (55+), mieszkańcy dużych miast (100 000 – 499 999 ludności) oraz nieuczestniczący w praktykach religijnych. W zauważalnie większym stopniu przekonanie o braku podmiotowości deklarują respondenci, którzy nie wzięliby obecnie udziału w wyborach parlamentarnych, oraz ci, którzy by to zrobili, ale nie są zdecydowani, na kogo oddaliby głos. Wśród potencjalnych wyborców poszczególnych ugrupowań poczucie wpływu na sprawy kraju jest częstsze niż przeciętnie. Wyjątkiem są zwolennicy Koalicji Obywatelskiej, którzy – podobnie jak większość Polaków – na ogół są zdania, że niewiele w tej kwestii zależy od zwykłych ludzi.

TABELA 1

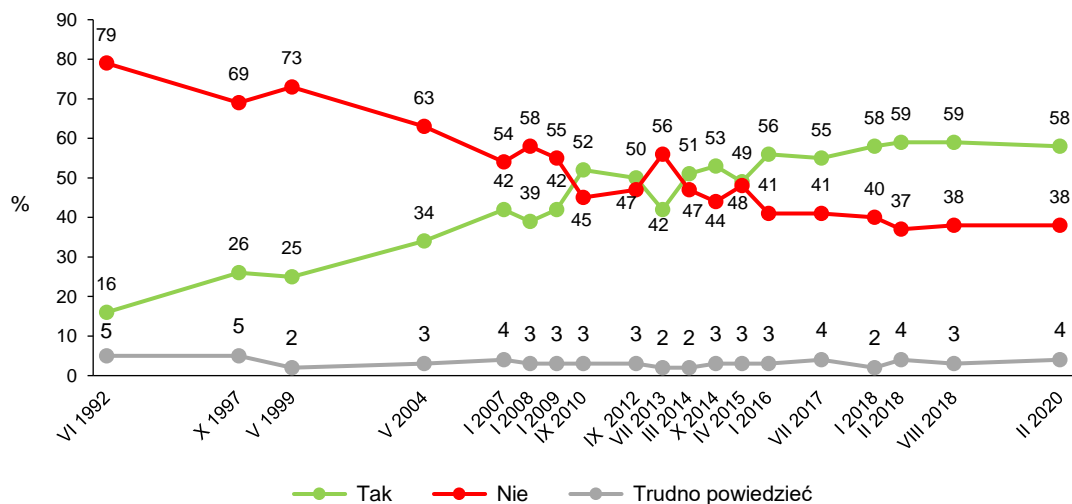
Na kandydata którego komitetu wyborczego głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Nowa Lewica + Lewica Razem	50	46	4
Polskie Stronnictwo Ludowe – Koalicja Polska*	49	51	0
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Porozumieniem)	48	49	3
Konfederacja Wolność i Niepodległość*	48	50	2
Koalicja Obywatelska	41	58	1
Niezdecydowani, na kogo głosować	24	72	4
Niezamierzający głosować	13	83	4

* Uwaga, niewielka liczebność elektoratu tego ugrupowania w próbie

WPŁYW NA SPRAWY MIASTA LUB GMINY

O ile w wymiarze krajowym możemy mówić o deficycie podmiotowości, o tyle większość Polaków (58%) uważa, że ludzie im podobni mają wpływ na sprawy swojego miasta lub swojej gminy. Blisko dwie piąte (38%) jest przeciwnego zdania. Wyniki te pozostają stabilne w stosunku do poprzednich pomiarów z 2018 roku. Można powiedzieć, że od roku 2016 obserwujemy dość stabilną przewagę przekonanych o poczuciu wpływu zwykłych ludzi na sprawy lokalne nad uważającymi inaczej.

RYS. 2. Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy swojego miasta, gminy?

Poczucie podmiotowości w wymiarze lokalnym jest w niewielkim stopniu zróżnicowane przez wielkość miejscowości zamieszkania. O poczuciu sprawczości nieco częściej niż przeciętnie mówią mieszkańcy średniej wielkości miast (od 20 000 do 99 999 ludności), a nieco rzadziej respondenci z dużych miast (100 000 – 499 999 ludności). Deklaracje wyraźnie różnicują wiek, poziom wykształcenia badanych i powiązany z tym status ekonomiczny. Relatywnie częściej o tym, że to, co dzieje się lokalnie, zależy od zwykłych ludzi, mówią badani mający wyższe wykształcenie, z gospodarstw domowych o najwyższych dochodach przypadających na osobę, zadowoleni ze swojej sytuacji materialnej, mający poniżej 35 lat, natomiast wyraźnie rzadziej – najstarsi, najslabiej wykształceni, źle oceniający własną sytuację materialną i uzyskujący najniższe dochody *per capita*.

POCZUCIE WPŁYwu NA SPRAWY PUBLICZNE W UJĘCIU SYNTETYCZNYM

Ponad jedna trzecia Polaków (35%) uważa, że ludzie tacy jak oni mają wpływ zarówno na sprawy kraju, jak i to, co dzieje się lokalnie. Blisko jedna czwarta (24%) mówi wyłącznie o wpływie na sprawy swojego miasta lub gminy, a co dwudziesty (5%) – jedynie na sprawy kraju. Niemal dwie piąte badanych (37%) wskazuje na brak podmiotowości w jednym i drugim wymiarze.

RYS. 3. Badani uważający, że ludzie tacy jak oni mają wpływ:

Przekonaniem, że działania zwykłych ludzi nie mają przełożenia na sprawy publiczne, wyróżniają się osoby znajdujące się w złej sytuacji materialnej, mające wykształcenie podstawowe lub zasadnicze zawodowe, najstarsi respondenci, mieszkańcy dużych miast (od 100 000 do 499 999 ludności) oraz niemający sprecyzowanych poglądów politycznych. Z kolei wpływ obywateli zarówno na to, co dzieje się w kraju, jak i lokalnie, częściej niż przeciętnie deklarują najmłodszy badani, najlepiej wykształceni, uzyskujący najwyższe dochody *per capita* oraz najbardziej zaangażowani w praktyki religijne.

Poczucie podmiotowości w sferze publicznej koresponduje z faktycznym zaangażowaniem społecznym. Osoby, które poświęcały czas na działalność w jakiejś organizacji społecznej, stowarzyszeniu, ruchu, klubie czy fundacji, częściej niż pozostałe są przekonane, że mają możliwość wpływania na sprawy publiczne, zwłaszcza w wymiarze lokalnym. Podobnie z angażowaniem się w dobrowolną i nieodpłatną pomoc na rzecz otoczenia czy potrzebujących, które również współwystępuje z częstszym przekonaniem o tym, że działania zwykłych ludzi mają przełożenie to, co dzieje się w miejscowości i – w mniejszym stopniu – w kraju. Warto podkreślić, że zależności te mają charakter dwukierunkowy. Z jednej strony osoby mające poczucie sprawstwa częściej angażują się w działalność społeczną, a z drugiej – działalność tego typu umacnia poczucie podmiotowości.

TABELA 2

Podejmowanie pracy społecznej w ramach jakiejś organizacji obywatelskiej (stowarzyszenia, ruchu, klubu lub fundacji)	Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?			Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy swojego miasta, gminy?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach					
Tak	43	55	2	69	30	1
Nie	36	60	3	51	44	5
Ogółem	39	58	3	58	38	4

TABELA 3

Czy zdarzyło się Panu(i) dobrowolnie i nieodpłatnie pracować na rzecz swojego środowiska, kościoła, osiedla, wsi lub miasta albo też pracować społecznie na rzecz potrzebujących w 2019 roku?	Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju ?			Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy swojego miasta, gminy ?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach					
Tak	47	52	1	75	25	0
Nie	36	60	3	52	43	5
Ogółem	39	58	3	58	38	4

Poczucie wpływu na sprawy kraju sprzyja postawie obywatelskiej, zauważalnie zwiększając deklarowaną gotowość do głosowania w hipotetycznych wyborach parlamentarnych i nadchodzących prezydenckich. Najwyższy odsetek niezamierzających głosować lub co do tego niezdecydowanych obserwujemy wśród badanych uważających, że od ludzi im podobnych nic nie zależy.

TABELA 4

Badani uważający, że ludzie tacy jak oni mają wpływ:	Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu , to czy wziął(ę)by Pan(i) w nich udział?			10 maja odbędą się wybory prezydenckie . Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w tych wyborach?		
	Na pewno wziął(ę)by w nich udział	Nie wiem, czy wziął(ę)by w nich udział	Na pewno nie wziął(ę)by w nich udziału	Na pewno wezmę w nich udział	Jeszcze nie wiem, czy wezmę w nich udział	Raczej nie wezmę w nich udziału
	w procentach					
zarówno na sprawy swojego miasta/gminy, jak i kraju	88	8	4	92	5	3
tylko na sprawy swojego miasta/gminy	82	9	8	89	10	1
tylko na sprawy kraju	100	0	0	100	0	0
Niemający poczucia wpływu na sprawy publiczne	68	9	23	75	14	10
Ogółem	80	8	12	86	9	5

***

Nieprzerwanie od około czterech lat większość Polaków (niemal sześciu na dziesięciu) ma poczucie wpływu na to, co dzieje się w ich miejscowości. W stosunku do wcześniejszego okresu (przed rokiem 2016) zwiększyło się również przekonanie o wpływie obywateli na sprawy kraju, jednak w tym przypadku nadal przeważa poczucie braku podmiotowości. Wciąż znaczna część badanych (niespełna dwie piąte) w ogóle nie ma poczucia, że w sferze publicznej coś od nich zależy.

Opracował

Michał Feliksiak

TABELA 1

		Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		39	58	3	958
Płeć	Mężczyźni	42	56	2	452
	Kobiety	37	60	3	506
Wiek	18–24 lata	53	47	1	71
	25–34	42	55	3	193
	35–44	45	54	1	165
	45–54	41	56	3	131
	55–64	33	65	2	188
	65 lat i więcej	31	65	4	210
Miejsce zamieszkania	Wieś	38	59	4	388
	Miasto do 19 999	40	58	2	139
	20 000 – 99 999	44	54	2	211
	100 000 – 499 999	33	65	2	135
	500 000 i więcej mieszk.	43	56	1	84
Wykształcenie	Podstawowe/gimnazjalne	35	62	3	163
	Zasadnicze zawodowe	38	59	3	224
	Średnie	35	63	2	302
	Wyższe	48	50	2	269
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wykształceniem	53	46	1	117
	Średni personel, technicy	51	49		50
	Pracownicy adm.-biurowi	40	60		63
	Pracownicy usług	29	66	5	58
	Robotnicy wykwalifikowani	44	55	1	96
	Robotnicy niewykwalifikowani	26	74		49
	Rolnicy	49	49	2	44
	Pracujący na własny rachunek	42	56	2	48
	Bezrobotni	28	72		17
	Emeryci	29	67	3	266
	Renciści	44	50	7	40
	Uczniowie i studenci	63	35	1	41
	Gospodynie domowe i inni	34	58	8	69
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	43	57		124
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	47	53		93
	sektorze prywatnym poza rolnictwem	41	57	3	267
	prywatnym gosp. rolnym	46	50	4	48
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	42	58		83
	Od 900 zł do 1299 zł	38	60	2	130
	Od 1300 zł do 1799 zł	37	61	2	165
	Od 1800 zł do 2499 zł	35	62	3	137
	2500 zł i więcej	47	52	1	201
Ocena własnych war. mater.	Złe	14	81	5	43
	Średnie	30	65	5	315
	Dobre	46	53	1	600
Udział w praktykach religijnych	Kilka razy w tygodniu	58	41	2	35
	Raz w tygodniu	37	60	2	403
	1–2 razy w miesiącu	43	55	2	156
	Kilka razy w roku	43	55	2	202
	W ogóle nie uczestniczy	33	64	3	156
Poglądy polityczne	Lewica	41	57	1	205
	Centrum	32	65	2	249
	Prawica	49	48	3	328
	Trudno powiedzieć	27	69	4	166

TABELA 2

		Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy swojego miasta, gminy?			Liczba osób	
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć		
		%	%	%		
Ogółem		58	38	4	958	
Płeć	Mężczyźni	58	39	3	452	
	Kobiety	58	37	4	506	
Wiek	18–24 lata	68	29	2	71	
	25–34	68	27	5	193	
	35–44	63	34	4	165	
	45–54	59	36	6	131	
	55–64	57	41	2	188	
	65 lat i więcej	44	53	4	210	
Miejsce zamieszkania	Wieś	57	39	4	388	
	Miasto do 19 999	57	38	5	139	
	20 000 – 99 999	64	32	3	211	
	100 000 – 499 999	53	41	6	135	
Wykształcenie	500 000 i więcej mieszk.	59	40	1	84	
	Podstawowe/gimnazjalne	44	48	8	163	
	Zasadnicze zawodowe	51	45	4	224	
	Średnie	61	38	1	302	
Grupa społeczna i zawodowa	Wyższe	71	26	4	269	
	Kadra kier., spec. z wyższym wykształceniem	70	27	3	117	
	Średni personel, technicy	65	35		50	
	Pracownicy adm.-biurowi	60	35	5	63	
	Pracownicy usług	53	39	8	58	
	Robotnicy wykwalifikowani	65	34	1	96	
	Robotnicy niewykwalifikowani	53	33	14	49	
	Rolnicy	64	34	2	44	
	Pracujący na własny rachunek	74	24	2	48	
	Bezrobotni	46	54		17	
	Emeryci	46	51	3	266	
	Renciści	52	41	7	40	
	Uczniowie i studenci	82	16	2	41	
	Gospodynie domowe i inni	57	39	5	69	
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	65	31	4	124
		spółce właścicieli prywatnych i państwa	49	47	4	93
sekt. prywatnym poza rolnictwem		67	27	5	267	
prywatnym gosp. rolnym		63	35	2	48	
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	52	48		83	
	Od 900 zł do 1299 zł	54	44	3	130	
	Od 1300 zł do 1799 zł	56	42	2	165	
	Od 1800 zł do 2499 zł	62	36	2	137	
	2500 zł i więcej	70	28	2	201	
Ocena własnych war. mater.	Złe	44	56		43	
	Średnie	48	46	5	315	
	Dobre	65	32	3	600	
Udział w praktykach religijnych	Kilka razy w tygodniu	66	34		35	
	Raz w tygodniu	56	40	4	403	
	1–2 razy w miesiącu	57	41	2	156	
	Kilka razy w roku	66	31	3	202	
	W ogóle nie uczestniczy	54	39	8	156	
Poglądy polityczne	Lewica	62	35	2	205	
	Centrum	58	39	3	249	
	Prawica	63	34	2	328	
	Trudno powiedzieć	45	48	7	166	

TABELA 3

		Badani uważający, że ludzie tacy jak oni mają wpływ:				Liczba osób
		zarówno na sprawy swojego miasta/gminy, jak i kraju	tylko na sprawy swojego miasta/gminy	tylko na sprawy kraju	Niemający poczucia wpływu na sprawy publiczne	
		%	%	%	%	
Ogółem		35	24	5	37	958
Płeć	Mężczyźni	36	22	6	36	452
	Kobiety	33	26	4	38	506
Wiek	18–24 lata	47	22	6	26	71
	25–34	41	27	2	30	193
	35–44	40	22	5	33	165
	45–54	37	22	4	37	131
	55–64	29	28	4	38	188
	65 lat i więcej	23	20	8	49	210
Miejsce zamieszkania	Wieś	33	24	5	38	388
	Miasto do 19 999	34	23	6	36	139
	20 000 – 99 999	39	25	5	31	211
	100 000 – 499 999	31	22	2	45	135
	500 000 i więcej mieszk.	37	22	6	34	84
Wykształcenie	Podstawowe/gimnazjalne	28	16	7	49	163
	Zasadnicze zawodowe	32	18	5	44	224
	Średnie	31	30	3	36	302
	Wyższe	44	27	4	25	269
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	50	20	3	27	117
	Średni personel, technicy	40	25	10	24	50
	Pracownicy adm.-biurowi	37	23	3	37	63
	Pracownicy usług	26	27	3	44	58
	Robotnicy wykwalifikowani	42	23	2	33	96
	Robotnicy niewykwalifikowani	26	27		47	49
	Rolnicy	44	20	6	30	44
	Pracujący na własny rachunek	40	35	2	24	48
	Bezrobotni	27	19	1	53	17
	Emeryci	22	24	7	47	266
	Renciści	37	15	6	42	40
	Uczniowie i studenci	58	25	6	12	41
	Gospodynie domowe i inni	29	28	5	39	69
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	38	27	4	31	124
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	40	9	7	44	93
	sekt. prywatnym poza rolnictwem	39	28	1	31	267
	prywatnym gosp. rolnym	41	22	5	32	48
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	34	18	7	40	83
	Od 900 zł do 1299 zł	33	21	5	41	130
	Od 1300 zł do 1799 zł	33	23	5	40	165
	Od 1800 zł do 2499 zł	31	31	4	34	137
	2500 zł i więcej	43	27	4	26	201
Ocena własnych war. mater.	Złe	14	30	1	56	43
	Średnie	27	22	4	48	315
	Dobre	40	24	6	30	600
Udział w praktykach religijnych	Kilka razy w tygodniu	47	19	11	24	35
	Raz w tygodniu	32	24	5	39	403
	1–2 razy w miesiącu	37	20	6	37	156
	Kilka razy w roku	40	26	3	31	202
	W ogóle nie uczestniczy	30	24	3	43	156
Poglądy polityczne	Lewica	37	25	4	33	205
	Centrum	30	28	2	40	249
	Prawica	42	21	7	30	328
	Trudno powiedzieć	23	22	5	50	166